

מבאר רבתינו

שנה כ"ו גליון י"ט (אלף רע"ח) פרשת עשפטים
כ"ד שבט תשפ"ה לפ"ק

לעני מן הגה"צ רבי שמואל בן רבי יחזקאל שרגא זצ"ל מנאנאס, והרבנית הצדיקת מרת אסתר בת הרר יצחק ז"ל

הדלקה"נ: ברוקלין: 5:23 = מאנסי - קרית יואל: 5:23 = לונדון: 5:11 = אנטווערפן: 5:54
מוצשב"ק: ברוקלין: 6:52 = מאנסי - קרית יואל: 6:52 = לונדון: 6:41 = אנטווערפן: 7:23

מבאר התלמוד

נערך ע"י: הרב נפתלי יחזקאל פאלאק
רב ד"ק תוספות י"ט - אנטווערפן
קורות חיי רבותינו חכמי התלמוד [ש"ט] / ל"ו
בר קפרא (י):
דרשותיו:

בר קפרא היה דרשן מפורא, וכמה וכמה מדרשותיו הובאו בגמרא. וכמה פעמים היה אומר בדרשותיו דברי מוסר איך שיתנהג האדם במילי דעלמא, או במילי דשמאי, ובאן חלק מהם: לעולם לימד אדם את בנו ואומנות נקיה וקלה, מה היא: אמר רב חסדא מחטא דתלמיודא (יג).
רגון לא עלתה בידו אלא רגונותא (יג), ולאדם טוב מטעימים אותו מפרי מעשיו (יג), וכל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ דור הנאה ממנו, שנאמר: ובמושב לצים לא ישב, מושבו מושב לצים (יג).
איזהו פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה, בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחותיך (ט).
אם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעו באזניו לסתמו (סג).
אם ראית שחורה שנמכרת בזול קנה אותה מפני שסופה להתייקר (סג).

במקום שאין שם אדם חשוב שמורה הוראה לעם, תהיה אתה המורה הוראה שלהם (סג).
מאי דכתיב למה תרצון הרים גבוננים, יצתה בת קול ואמרה להם למה תרצו דין עם סיני, כולכם בעלי מומים אתם אצל סיני, כתיב הכא גבוננים, וכתיב התם או גבן או דק, אמר רב אשי ש"מ האי מאן דיהיר בעל מום הוא (סד).
הוא מאן דיהיר בעל מום הוא (סד).

נ. מס' ברכות דף ט"ג ע"א. נ. מס' קידושין דף מ"א ע"ב: דהיינו שלא הרויח דבר, אלא רק הפסיד את כחש גופו, רש"י שם. נח. שם. נט. שם. ס. מס' ברכות שם: ומוסיף רבא: אפילו לדבר עבירה, ויש לציון בשם ראשית חכמה הובא היריסא קצת שונה: דרש בר קפרא איהו פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה, חוי אומר דרך ארץ. סא. מס' כתובות דף ה' ע"א: דרש בר קפרא מאי דכתיב ויתד תהיה לך על אוזן, אל תקרי אוזן אלא על אוזן, שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעו באזניו. סב. מס' ברכות שם: דרש בר קפרא: זלת קבוץ קנה מינה. סג. שם. באתר דלית גבר תמן חוי גבר, אמר אביי: ש"מ, באתר דאית גבר תמן לא תהוי גבר, פטיסא, לא נצרכה אלא בששינים שוין. ויש לציון למס' סנהדרין דף ז' ע"ב השייכים לפרשתו: דרש בר קפרא: מנא הא מילתא דאמרו רבנן חוו מתונין בדין, דכתיב: לא תעלה במעלות וסמך ליה ואלה המשפטים. סד. מס' מגילה דף כ"ט ע"א.

לרבים השואלים:
מי שברצונו לקבל מאמרים הקודמים מסודרים יפנה להמכרת

מבאר התורה

מכה איש ומת

בענין הסגת גבול רעהו

במאמשוב ה' איש חסיד אחד מחסדי גראדוסק ושמו ר' הירש ארבאך, וה' איש חשוב וי"ש ובעל מכנים אורח, והרבה שבתות ה' בוואלפארו אצל רבינו [הרה"ק ר' בעריש'ל מוואלפארו] זצ"ל, והיה פרנסתו נכבד מסחר בשמים על אחרים ועבור סוחרים, וה' לו פרנסה כבוד. לימים בא סוחר מווארשא ועשה ג"כ המסחר הנ"ל על אחרים ועבור סוחרים, והתחיל לדרוש את ר' הירש ארבאך הנ"ל, ושלא את המשרת שלו לכל הסוחרים שימכרו להם במקום הוול, והרבה סוחרים נחמת שר' הירש היה חשוב בעיניהם נתנו לו דין קדימה וקנו אצלו במקום שיכלו להשיג אצל הסוחר החדש, והרבה סוחרים לא רצו ליתן לו דין קדימה וקנו אצל הסוחר החדש. אבל הסוחר החדש לא הספיק בזה וה' מויל להסוחרים פעם אחר פעם עד שהסוחר החדש מכר להסוחרים על המקום ששילם ר' הירש בעצמו בווארשא בלא שום ריוח, וה' כן איהו ואיהו שבועות, וראה ר' הירש שהסוחר החדש מנרתו הוא לקח את פרנסתו ולעשות אותו לעני ואביון, ונסע על שבת לרבינו זצ"ל לוואלפארו, ובעת פירדת שלום בא בקבולנא על הסוחר החדש, וסיפר לרבינו זצ"ל את כל אשר עם לבבו, וה' כשמענו את כל דבריו אמר ל' הירש, אומר לך תורה בדרך צחות אבל היא אמת. כתיב בתורה (בפרשתן) מכה איש ומת יומת, ואשר לא צדה וגו', ואמר בזה"ל, התורה מרבת פה מהסוחרים, אם הסוחר יש לו מסחר, ובא סוחר חדש ורוצה להמית את הסוחר הראשון, כי עושה פעולות שיתהוה הסוחר הראשון לעני, כי עני חשוב כמת, אמרה תורה מות יומת, הוא עצמו יתהוה עני, ואשר לא צדה, מלשון צידה [מוזן] שאין להסוחר החדש פרנסה, והאלקים אנה לידו, פירוש שנתנו לו עצה משמים שיעשה לעצמו המסחר שיה' לו פרנסה מהמסחר, ושמתו לך מקום אשר ינום שמה, תבטיחה התורה להסוחר הראשון ושמתו לך קונים אחרים במקום הקונים אשר ינום שמה להסוחר החדש. כן אני אומר לך על הסוחר החדש, אם כוננתו שיה' לו פרנסה, גם לך יהיה פרנסה, ואם כוננתו לעשות אותך עני, במת הוא יעני בקריבו. וכאשר גור אומר כן יקום, שבעוד איהו שבועות ברה הסוחר בלילה מטאמשוב. ור' הירש הנ"ל כשבא לוואלפארו ה' לו אכניא אצלי [הכותב הרה"ק ר' ארי' לייבוש מוואלפארו זצ"ל] וסיפר לי תיכף כשבא מרבינו זצ"ל את המאמר הזה.

ודעתו מעשה אשר מחותני הגאון דק' ווישנצא החרים לאחר שהשיגו גבול באוראדני של עיר, וענשו במיתה משונה ל'ע, וכן היה, גם באחד שהיה נקרא בשמו פריץ, רדף אותו בחרם על כוה, ולכן בוודאי אסור להשיג גבול של אוראדני של העיר. (הרה"ק מספרעטין זצ"ל) הקפיד מאוד שלא ישכור יהודי חוקת רעהו, ואם עבר משהו על זה, וירד לתוך רשות חבירו, פקד עליו רבינו להחזירה לבעליו הראשונים, והזהירו בדברים נמרצים, שאם לא ישמע לקולו יתחרט על כך. וכאשר משהו סירב לשמוע לקולו, איים עליו שיראה להכין לעצמו בנדי הכריזים, כי מרה תהיה אחריתו. ומדבריו לא נפל מאומה ארצה, מי שלא שמע לקולו, נכוה בגחלתן של ת"ח, ונענש במיתה הטובה רח"ל. (דגל מנהג יהודא ספרעטין אות ס"א)

סיפר לי הנניד ר' מיכאל גאטליעב מאוהעל, שפ"א בא אל רבינו עם בקשה על דבר מסחרו, כי היה מוכר גחלי עץ (האלץ קוילען), ועכשיו בא גוי אחד להתחרות בו ולהשיג את גבולו, ואמר לו רבינו בזה הלשון: הקול קול יעקב, דעם קוילען נעשעפם נעהער פאר א יוד. ובעוד ימים מועטים בא הגוי ל' מיכאל ובקש ממנו שיקנה ממנו הגחלים עם הכלים הנצרכים לזה, כי חור בו ואינו רוצה להתעסק יותר בזה. (מי באר ישעיהו קריספטר, דף ע"ט) המשך בעמוד ד'

אלו ועמדו על הברכה שנדבו להוצאות הגליון לזכות אלפי רבבות בני ישראל

בעזרת ה' אוהב צדיקים

בעמדינו בסיום עריכת ספרי "לספר בציון" ב' חלקים

[יכנס לדפוס בשבועות הקרובים בעזה"י] - כל כרך לערך שש מאות עמודים והננו בזה לזכות את נדיבי לב לקנות זכות מדור המדינות חלק א':

אונגארין: \$2,600 / טשעכיי: \$1000 / סאלאוואקיא: \$1,800 / פולין: \$3,600

חלק ב':

אוקריינא: - נידב / בעלערוס - מאלדאווא: \$1,800 /

דייטשלאנד: \$1000 / עסטרייך: \$1000 / רומעניא: \$1,800

סכום להמזור הוא לפי ערך סכום העיירות והצדיקים אשר מנו"כ במדינה זו.

יש הזדמנות לוועד הכנסת אורחים במדינות אלו

לנדב זכות המזור, ולפרסם שם מודעה אודות הכנסת אורחים שלהם

[אפשר לשלם בתשלומין של 12 חדשים]

זריזין המקדימין לא לפנות: 718-218-6817 / 718-986-1404

הזדמנות מיוחדת

הזדמנות מיוחדת

ברכת מזל טוב

לכבוד הרה"ח מחשובי מתפללי בית מדרשינו מו"ה דוד בינער נ"ו

לרגל הולדת הבת תחי' בשעטומ"צ ולמז"ט ויהי שירונה רב נתח דקווישה מכל יו"ח עד עולם כעתירת וברכת הנהלת קהל אפסי ארץ דנאנאס

דבר בעתו

ספר תשועת צדיקים

חלק שני לחדשי שבט - אייר

להשיג בכל תניות הספרים

הפעה ראשית: נר למאור: 1824-1884-718

לע"צ הגאון הקדוש רבי אלעזר לעוו זצ"ל בן רבי ארי' לייב זצ"ל

אבד"ק סאנטוב - מח"ס תשקן ורקע ועוד יוה"ל כ"ו שבט שנת תקצ"ז לפ"ק

דער קוואל פון צדיקים

דערציילונגען פון רבותינו הקדושים צו זייער יארצייט

יארצייט פון
הגאון הקדוש מרן
רבי אברהם משענדישוב זי"ע
ל' שבט שנת תרס"ה לפ"ק

ווען די שוואכע מענטשען אין שטאט האבן אנגעפאנגען צו איינפירן נייע זאכן אנדערש ווי די דרך המסורה, האט איינער פון די עשירים געדינט א לערער צו לערנען פרויען און מיידלאך טאנצען, וואס דאס איז דעמאלטס געווען א גרויסע פירצה אין אידישקייט, און ער האט דאס געמאכט ביי זיך אין שטוב, ווען רבי אברהם משענדישוב האט דאס געהערט, האט ער אים געשיקט א שליח מיט א ווארענונג ער זאל דאס אויפהערן, אבער ער האט נישט אויפהערהערט, און די ערליכע אידן פון שטאט זענען געקומען צו רבי אברהם זיך דורכשמועסן און טראכטן א עצה וואס מען קען טון, האט ער זיי געזאגט: עטץ דארפט'ס ענק נישט זארגן, עס וועט אלעס ווערן מסודר אויפן גוטן וועג. נאך עטליכע טעג האט אים געבראכן א פייער אין יענע הויז, און די שטאט מענטשען זענען געווארן דערשראקן, ווייל אמאל האט א פייער געקענט רח"ל פארניכטן די גאנצע שטאט, אבער רבי אברהם האט געזאגט אז מען דארף זיך נישט שרעקן, און קיינער וועט נישט געשעדיגט ווערן. און אזוי האט טאקע פאסירט, אז די פייער האט נאר פארברענט די הויז פון דעם וער. (טובים מאורות שענדישוב חיד"ד דף כ"ב)

רבי אברהם משענדישוב איז אמאל געפארן אין די ווינטער טעג אויפן וועג, און זיי זענען דורכגעפארן א קרעטשמע, און דער בעל עגלה איז אריין פרעגן אויב עס קענען דארט איינשטעלן א גרופע מענטשען, האט דער בעל הבית געענטפערט אז ער האט נישט קיין פלאץ, און מען קען נישט איינשטיין ביי אים, און זיי זענען געפארן ווייטער, ווען מען איז אנגעקומען צו א אנדערע קרעטשמע, און מען האט אים געפרעגט אויב מען קען איינשטיין ביי אים, ער האט א זיך געווענענע גאר העפלדיך, און ער האט געמאכט א סעודה פאר די געסט, און האט מודיע געווען אין דארף אז רבי אברהם משענדישוב איז ביי אים, און די דארפטלייט זענען געקומען צו אים פאר רפואות און ישועות, אינמיטן די סעודה האט רבי אברהם גערעכצט און האט געזאגט: אהה א שאד, א שאד, דער איד האט געזאגט אז ער האט נישט קיין פלאץ, אהה א שאד, א שאד. ווען זיי זענען צוריק געפארן אויפן וועג, האבן זיי געוועהן אז די קרעטשמע וואס האט זיי פרייער נישט געוואלט אריין נעמען, איז רח"ל אינגאנצן פארברענט געווארן. (טובים מאורות שענדישוב חיד"ד דף כ"ב)

א איד וואס רה"ק מגארליץ זצ"ל האט אים געהייסן טון א געוויסע שידוך, און עס איז דורך עטליכע יאר און ער איז נישט געהאלפן געווארן מיט א קינד ל"ע, האט ער גענומען קוראזש און איז אריין צו רה"ק מגארליץ און זיך אויסגענאסן זיין שווער הארץ, אז שוין עטליכע יאר וואס ער האט נישט קיין קינדער, און האט אויסגעפירט: אלעס איז דער רבי שולדיג, און ער האט אויסגעבראכן מיט א געוויין, האט אים גארליצער רב געזאגט: "דער רבי", ווען איך וואלט געוואוסט אויף וועלכע פלאץ עס איז דא א רבי, וואלט איך געפארן צו אים פיר הונדערט פרסה, אבער דאס זאג איך דיר, עס איז דא א רב הדומה למלאך ה' צבקות אין שענדישוב, פאהר קיין שענדישוב און דו וועסט געהאלפן ווען ביים שענדישווער רב. ער האט טראכט געפאלגט די עצה, און איז געפארן קיין שענדישוב, ווען ער איז אנגעקומען צום שטוב פונעם שענדישווער רב, האט ער געהאלטן אינמיטן עסן מיטאג, און ער האט געלאדענט דעם איד זאל מיטעסן מיט אים, און ער האט נישט געוואלט, האט ער אים געפרעגט: פארוואס ווילסטו נישט עסן ביי מיר, אפשר האסטו ביי דיר אין הויז בעסערע עסן, אין דין הויז איז דא אבנים טובות ומרגליות.

און ער האט דערציילט אז צו רה"ק רבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זצ"ל איז אמאל אריין א איד ווען ער האט געהאלטן אינמיטן עסן, און ער האט אים געלאדענט ער זאל עסן מיט אים, און ער האט נישט געוואלט, האט ער אים אויך געפרעגט: פארוואס ווילסטו נישט עסן ביי מיר, אפשר האסטו ביי דיר אין הויז בעסערע עסן, אין דין הויז איז דא אבנים טובות ומרגליות. נאכדעם האט רבי אברהם געהערט פון דעם איד זיין בקשה, און האט אים אנגעוואונטשן ער זאל געהאלפן ווערן, קומענדיגע יאר איז אים געבוירן געווארן זיין ערשטע זון, און נאכדעם איז אים געבוירן געווארן נאך קינדער. (אור הגנוז בורשטין קובץ ב')

אמאל האט איינער פון די שטוב מענטשען פון רה"ק מגארליץ זצ"ל זיך דערוואגט אים צו פרעגן אויף זיין הייליגע אומפארשטענדליכע פירונג צו רעדן אויף אנדערע צדיקים, און ער האט אים געענטפערט: איז דען דא איין צדיק וואס דער רבי רעדט נישט אויף אים, האט אים גארליצער רב געענטפערט מיט התרגשות: האט שוין איינער געהערט פון מיר אז איך האב גערעדט א נישט פאסיגע ווארט אופן שענדישווער רב. (טובים מאורות חיד"ד)

שנת ת"ר לפ"ק ווען רבי אברהם משענדישוב איז געווען זיבעצן יאר האט ער געהערט פון די גרוסקייט פון רה"ק מריזון זצ"ל און אז ער איז אריבער די גרענץ פון רוסלאנד קיין סאדיגורא, אנטלויפענדיג פון דארט צוליב די מסירות אויף אים, און זיין משפחה איז נאך געבליבן דערווייל אין רוסלאנד, און דערפאר האט ער נישט געפירט דארט אפן רביסטעווע, עס זאל נישט שאדען טון פארן אנטלויפן פון זיין משפחה פון רוסלאנד, און ער האט גאר שטארק געגלוסט צו זעהן דעם הייליגן רייזנער, און ער האט געבעטן רשות פון זיין רבי רה"ק רבי ר' הירש מרימנוב זצ"ל צו פארן קיין סאדיגורא, און ער האט מסכים געווען, און ער איז טאקע געפארן קיין סאדיגורא, ווען ער האט זיך געזענענט צו אהיים פארן, האט דער רייזנער גערופן זיינע קינדער און ער האט זיי געזאגט: קוקט'ס אויף א שיין ראפשיצער אייניקל. (זרע קודש מצבתה)

פאר די שידוך פון הגה"צ ר' יושע חיים טייטלבוים מטשענסקאוויץ זצ"ל וואס זיין מאמע איז געווען א טאכטער פון רבי אברהם משענדישוב, האט זיין שווער געפרעגט פון רה"ק רבי שלמה מבאבוב זצ"ל וועגן זיין יחוס, האט אים רה"ק מבאבוב געענטפערט: די יחוס דארף מען נישט נאכפארשטן, ווייל איך האב א קבלה פון מיינע רביס אז דעם שענדישווער רביס גערופן זיינע אלע גוט. (ש"ס זקנים חיד"ד דף ק"ס)

תורתו מאירת עינינו יגן לנו ויושר יליץ בעדינו
פרשת משפטים תשפ"ה לפ"ק

רה"ק רבי אברהם הורוויץ משענדישוב זצ"ל איז געבוירן שנת תקפ"ג לפ"ק צו זיין טאטע רה"ק רבי יעקב ממעליץ זצ"ל עלטסטער זון פון רה"ק מראפשיץ זצ"ל, אין זיינע אינגע יארן איז ער אויפגעצויגן געווארן ביים הייליגן זיידן, זיין רבי מובהק איז געווען רה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זצ"ל, ווי אויך איז ער געפארן צו זיין פעטער רה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זצ"ל, ער איז געווען באקאנט מיט זיין גרוסקייט אין תורה, און מיט זיין הייליגע עבודה וואס איז געווען באהאלטן, ווי אויך איז ער געווען באקאנט מיט זיינע וואונדערליכע ישועות וואס ער האט געפועלט פאר אידישע קינדער, טויזענטער האבן זיך געשיצט אונטער זיין הייליגע שאטן אין א צייט פון מער פון פופציג יאר, ער איז געווען זיין געשיצטער שענדישוב יצ"ו, ער איז נסתלק געווארן ל' שבט שנת תרס"ה לפ"ק, זיין הייליגער ציון געפינט זיך אין שטאט שענדישוב יצ"ו.

זיין איידעם הגאון האדיר מהר"ש ענגיל מראדמישלא זצ"ל האט געזאגט אויף אים אים אין זיין הספד נאך זיין פטירה: יעדער איד איז מחויב זיך מצטער זיין אויף זיין הסתלקות, און תשובה טון פאר השי"ת, און בעטן אז די הסתלקות פונעם צדיק זאל זאל אונז פארצייען די עבירות, און מיר זענען זוכער אז אזוי ווי אלע יארן האט ער מתפלל געווען פאר די טובה פון אידישע קינדער, אזוי וועט ער אויך שטיין אין עולם העליון צו זיין א מלץ יושר פאר אידנס וועגן, און עס וועט מקיים ווערן דער פסוק אברהם ערדנו עומד לפני ה', אז אברהם שטייט אויך אין עולם העליון און דאווענט פאר כלל ישראל, צו משפיע זיין פאר אונז אלעס גוט. (שו"ת מהר"ש ח"א דרושים דף קל"ח)

זיין מאמע הרבנית שפרינצא ע"ה די רביצין פון רה"ק רבי יעקב ממעליץ זצ"ל, פלעגט זאגן פאר איר זון רבי אברהם משענדישוב: עס איז בעסער צו לערנען ביי כשרע ליכט - זון, ווי צו לערנען ביי טריפהע ליכט - פון חלב. אז עס איז בעסער צו אויפשטיין לערנען פארטאג, ווי צו אויפגיין פאר לערנען פעסט בינאכט. (בית היין מעליץ, דף דמ"א)

ערב יום הכפורים ווען עס איז א מצוה צו עסן, איז די פחד פונעם יום הדין וואס קומט, געווען גאר אויסערגעווענליך שטארק צו רבי אברהם משענדישוב, אז פון גרויס שרעק און ציטער האבן זיינע ציין געקלאפט איינס אין די צווייטע, אז ער האט אפילו נישט געקענט אראפשלענגען די שטיקל חלה פון די המוציא. (פניני אור גליון ל"ח)

א געוויסע מלמד אין שטאט האט זיך אמאל אפגערעדט פאר רבי אברהם משענדישוב אז די ארבעט פון זיין א מלמד איז אים זייער שווער, און ער האט זיך אויסגעדרוקט מיט די ווערטער: עס איז אים אזוי שווער אריין צוברענגן דאס לערנען אין קאפ פון די קינדער, אז ער שפירט ווי ער האט שטיינער. רבי אברהם איז שטארק דערציטערט געווארן הערנדיג די אויסדרוק, און ער האט אים געזאגט: אויב זענען ביי דיר די קעפ פון אידישע קינדער אזוי ווי שטיינער, זאלסטו טאקע בעסער זיך גיין באשעפטיגן מיט קראצן עכטע שטיינער. ער האט טאקע אזוי געטון און איז געווארן א מצבה קראצער, און ער האט גאר שטארק מצליח געווען מיט זיינע נייע ארבעט, און מיט די צייט האט ער פארברייטערט זיין געשעפט פאר נאך זאכן, און האט אויך געמאכט זיינע נוי סוכה, און איז רייך געווארן. (טובים מאורות שענדישוב חיד"ד דף כ"ד)

ווען רבי אברהם משענדישוב האט געדארפט פועלן א ישועה פלעגט ער דאס באהאלטן אז מען זאל נישט זעהן אפגען אז ער איז א פועל ישועות פאר אידן. אמאל איז מען אריין צו אים דערשראקענעהייט אז ביי די נישט אידישע משרתת איז זיין די צייט פון טון איר ארבעט, אריין אין איר א נאדעל, און זי איז א גרויסע סכנה, און אויב וועט זי שטארבן וועט דאס זיין א גרויסע סכנה פאר די אידן. האט רבי אברהם געענטפערט: עס איז דאך דאמערשטאב, זאל זי וואשען די פאדלאגע [די ערד], און מען האט איר געגעבן צו וואשן די ערד, און די נאדל איז ארויס. ווען רבי אברהם האט געהערט אז מען רעדט אז ער האט דא געפראוועט א מופת, האט ער געזאגט: וואס איז די וואונדער, איך האב פארשטאנען אז ווען זי וועט וואשן די ערד, וועט זי זיך דארפן בייגן, און די נאדל וועט דורכדעם ארויסגיין. (שם דף ט"ז)

תשפט בשעת פטירתו [של הגה"צ רבי שלמה בויומארטן זצ"ל - כ"ג שבט] מצאו שהשאר צוואה ונכתב בה שעל מצבתו לא יכתבו שום תואר ומעלה, רק **שפעל למען עניי ארץ ישראל**. והפטיר רבינו שליט"א [כ"ק גאב"ד ירושלים בעל שערי טובי] זצ"ל חבר נשיאת כוללנין ואמרו: באמת בשעתו היה זה לפלא גדול בעיני שהחשיב ענין זה כל כך, ועל אף שפעל ועשה בכל ימיו כל כך הרבה פעלים למען הכלל והפרט, מכל מקום לא התיר לכתוב על מצבתו אלא את השבח הזה.

אכן בבואי להתגורר בארץ ישראל, עמדתי אז על דעת רבי, כי החילוטי לראות מקרוב כי מעלת נתינת צדקה לכולל שומרי החומות היא מצוה כוללת לכלול בה הכל, תורה עבודה וגמילות חסדים.

(רבינו הגדול אמרו דף ר"ה)

מית המאיר

ליקוט בענין מעלת צדקת רבי מאיר בעל הגוס לעניי ארץ ישראל

ליקוט בענין מעלת צדקת רבי מאיר בעל הגוס לעניי ארץ ישראל

תפרסם ע"י ידית כולל שומרי החומות לצדקת רבי בעל הגוס

פאר א פוסקע רוסט: 718.243.2495

תושבי מאנסי וסקווירא!
הכינו ל"דינער השנתי" של כוללנינו מוצש"ק תרומה - שקלים הבעל"ט

מבאר השבת

מנהגי אבותינו ורבותינו ליום שבת קודש

מאמר
תרפ"א

תפלת מנחה שב"ק אחה"צ (טז)

(ס) ואומרים בשבת במנחה אתה אחד וכו', שבעת רצון הזה נתודע שמו הקדוש ששמו אחד המכונה לי"ג מביילין דרחמי (ק). ואתה אחד מרומו נגד יעקב שאמר ה' אחד (קח).

(סא) וממשיכין לומר אברהם יגל יצחק ירנן וכו' (קט), מנוחת אהבה ונדבה וכו', ז' לשונות של מנוחה נגד ז' המוזכרים בפסוק שצריכין לנוח בשבת (ק), מנוחת אמת ואמונה, שמנוחת שבת הוא אמת, שהוא רק למנוחה ולא לצורך עבודה (קיא), ויבולין לזכות להקדושה ע"י המנוחה (קיב), ובזכות שבת זוכין למנוחת אמת (קיג), ואומרים מנוחת שלום ושלוחה והשקט ובטח וכו' (קיד).

(סב) וממשיכין לומר וידעו כי מאתך היא מנוחתם, שע"י המנוחה שציונו ה' וידעו כי מנוחתו היא מנוחתנו (קטז), וע"י המנוחה מתברר שהכל מהש"ת (קטז).

מקור הכרבה

ליום שכולו שבת (ע"י תמיד לי"ג ע"ה), ויהיו כל המצות בטלות (נדה ס"א ע"ב), ויהיה המנוחה של אמת ואמונה ומנוחה שלמה שאתה רוצה בה בהמנוחה וד"ל.

(ק"ב) בס' שפת אמת (פרשת קדושים, שנת תרמ"ז) כ', במדרש ישלח עורך מקודש, שיש זמנים מתגלה הקדושה בעולם, כגון בשבתות וי"ט שנקרא מקראי קודש. ושמעתי מפי מו"ז [החידושי הר"מ] ז"ל שלכך הקדים הכותב וקדושה בתוך בני"א קודם המועדות שבהם נמצא הקדושה כו', ולבאר הענין כי באמת הקדושה נמצאת בלבות בני"א כמ"ש חז"ל לעולם יראה אדם כאילו קדוש שריו בתוך מעיו, רק שהבלי עולם מחשיכין ומסתירין הקדושה, ולכן ע"י מ"סנן מסירין זה החסות של הטבע, ומתגלה הקדושה, אכן בפרשת יו"ט מעצמו מתבטל החסות, כדאייתא כולהו ערקין, ומתגלה הקדושה, וזה יש לפרש יום מנוחה וקדושה לעמך נתת, כי בש"ק יכולין לזכות לקדושה מתוך המנוחה, מה שבימי המעשה צריכין להתלחם בניגודות רבות. ומו"ז ז"ל אמר יום מנוחה וקדושה שעיקר מנוחה ונייחא של בני"א בהתגלות הקדושה, לכן ש"ק יום מנוחתנו ע"י שנמצא בו הקדושה, ולשון קדושים תהיו יש לפרש מלשון העכבה, כמ"ש חז"ל בכ"מ לשון הוי' בהיותן יהיו, והיינו לעכב הקדושה בכל עת שנמצא הארה מעט, כמאמר אחותי ולא ארפנו, כי מקדושת השבת צריכין להמשיך קדושה לכל ימי המעשה, וע"י מתפללין והנחילנו כו' באהבה כו' ש"ק וינוחו בו כו'. וקשה הלא אומרים וש"ק באהבה וברצון הנחילנו, א"כ מה בקשה זו, הגם כי באמת השבת אין לו שיעור, כמ"ש במ"א ע"ה, שבתותי לשון רבים, ולעולם מבקשין לשבת עליון. אך יתכן לפרש שהיא בקשה להתדבק בהארת השבת כי נקרא נחלה שאין לה הפסק, ומבקשין שנקבל הארה מקדושת השבת על כל השבוע וינוחו בו, שע"י זו הארה יהי' לנו מנוח בימי המעשה, כי ש"ק מעצמו הוא יום מנוחה, א"כ בקשת וינוחו בו היא על ימי מלחמה כנ"ל.

(ק"ג) ויש (פרשת עקב, שנת תל"א) כ', מנוחת אהבה ונדבה כו' אמת ואמונה כו' (מנחה לשבת), כי לכל איש ישראל יש מנוחה בשבת וחירות משיעבוד היצר הרע כל ימות השבוע, וזה זכר לניצאת מצרים בשבת, והוא חלק מעולם הבא, כמו שאמרו ז"ל (ברכות נ"ז ע"ב), אך מי שאינו זוכה להרגיש המנוחה, צריך להיות בדרך נדבה, שיתנדב כמו מלאכתו עשויה, בעבור רצון הקב"ה, וזה שנאמר (ישעי נ"ח ע"ה) וכבדתו כו', ועל ידי זה זוכה להיות מנוחת אמת ואמונה, שיוכל להאמין באמת שיש לו גם כן מנוחה בשבת קודש. ועל ידי האמונה יזכה להיות נגלה אליו, כמו שאומרים מנוחת שלום כו' שלימה שאתה רוצה.

(ק"ד) בס' חסד לאברהם (סלאנים, פרשת שמות בדה"ה ירא איש מצרי) כ', משה הי' מוסר אבא ובסוד הדעת המכריע, והמשיך את הדעת למלכות, והרי לו זה הוא בחינת שבת, ע"כ יפה עולה דברי המדרש שמה ביקש מפרעה שיתן לבני"א יום אחד בשבוע למנוחה, ובחר משה מעצמו ביום שבת, שהמזל שלו מלמעלה כיון ליום זה השייך לבחינת משה, ויום זה הוא סוד הגאולה ומנוחה, ולכן בתפלת מנחה בשבת תיקנו לשון מנוחת שלום השקט ר"ת משה, ומשה מעצמו הוא דוגמת שבת שהוא שבעי לאברהם, וגם מתייחס בהדרת לבחינת ז', והיינו אדם הכל ש"ת נה שם יעקב משה.

במירות הפארת צבי (ספינקא, דף רצ"ג, אמירה נעימה אות ד') מובא, הרה"ק בעל חקל יצחק [מפרינקא] זצ"ל אמר ברוב ימיו הנוסח מנוחת שלום השקט (והשמיט תיבת שלום), וז"ל גם אתה רוצה באבודך, בפרע"ה, ובסידור ר' אשר, וכ"ש מנוחת ז' וז' וז' (ולקוט מהר"א אות ע"ד), והטעם כי מנוחת שלום השקט ר"ת משה, שמת בשבת במנוחה, אולם בסוף ימיו שינה מזה והוסיף לומר מנוחת שלום ושלוחה, וגי' טעמו ונימוקו כי אף שעדיין ישנו שלום בעולם, שהיה אז עוד קודם פרוץ המלחמה הנוראה ה"י, עכ"ז במסתרים בין ראשי המדינות כבר חושבים גיורות רעות על ישראל והעולם איננו בשלום, ולכן מקדים תפלה לצרה להתפלל גם על שלום בעולם.

(ק"ט) בס' אברהם (ענין תפלת מנחה שב"ק) כ', מנוחה שלימה שאתה רוצה בה, וזה היא מנוחת שבת שהוא רוצה לנוח בו, יכירו בניך וידעו כי מאתך היא מנוחתם, ר"ל גם אתה רוצה שיכירו וידעו בניך שמצוה זו של שבת אינה כשאר מצוות, שהיא כשאר מצוות לא היה לך אלהים אחרים, לא תשא, לא תרצה, לא תנאף, לא תגנוב, לא צויתא למען יעשו כמותך, אבל מנוחת שבת היא למען יעשו כמותך, שנאמר (שמות ל"א ע"ב) ושמרו בני ישראל את השבת וגו' בני ובין בני ישראל ועל השבועי שבת וינפש, נמצא שעל כן צונו מצות מנוחה, להודיע כי מנוחתו היא מנוחתנו, וז"ל מנוחתם יקדשו את שמך.

(ק"ט) בס' שפת אמת (פרשת תולדות, שנת תרמ"ה) כ', בענין הבארות פירש מו"ז [החידושי הר"מ] ז"ל עשק ושטנה בחינת עבודת ימי המעשה, ואחר כך זוכין בשבת לרחובות, והיא מתנה מן השמים כדאייתא על שבת מתנה טובה יש לי כו' (שבת י"ע ע"ב). ונראה שלכך אין עליו מריבה וצערות, הואיל ובה שבת עליון, וזה שכתוב (בראשית כ"ז ע"ב) כי עתה הריחב ה' לנו, וכן כתיב על השבת פורס סוכת שלום עלינו (ערכית לשבת, וזה"ק בראשית מ"ח ע"א), ואין מגע נכרי בשבת, והיא בחינת הנשמה יתירה שבא בשבת סיוע משרוש הנשמה [וכו']. ובמי המעשה שהוא על ידי כח האדם, הגם כי הכל בעזר העליון, מכל מקום אינו מבורר שהוא מן השמים, ובשבת קודש שמתניח כל המעשים בעבור השבת, מתברר שהכל מהקב"ה. וכן שמעתי מפי מו"ז ז"ל שעל זה אומרים בתפלת שבת (במנוחה) יכירו בניך וידעו כי מאתך היא מנוחתם, ולכן אין על זה מריבות, ונקרא רחובות, כי הריחב ה' לנו דייקא.

(ק"ז) בס' אור יצחק (ראדוויל, ליקוטים, תפלת מנחה בשבת) כ', בשבת קודש לעת המנוחה מתפללים אנחנו אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, הבנתי הפשט בזה, שבאמת הבורא ב"ה באצילותו אינו להשיג ואין לידע כלל, כמ"ש (תקינו זה י"ז ע"א) ולית מחשבה תפיסא בך כלל, ואין יכולים אנחנו לתארו בשם, ואין הפה יכול לדבר ולומר אתה אחד, למי אומרים אתה, ואנחנו נותנים לו עור השם אחד, שהפשט הוא שאחד שמו יתברך, ומאיה השגות השכל נותנים לכביכול ב"ה זה השם אח"ד, וד"ל אחי שהם דברים עמוקים מאד. ואבינכם בגודל פשטות, אמת שהבורא ב"ה בעל הרצון הפשוט אינו לתארו בשום שם בעולם, ולא היה עוד שום בריאה בעולם, ולא היה שהשיגו בריאה חושיית, ואפילו אדם הראשון שהיה בן ערן וקודם החטא, לא השיג בו כלל, שהוא היה גדול ממש רבינו ע"ה, שהיה יציר כפיו של הקב"ה, והוראה שאינו להשיגו, מהנשמה הקדושה שהיא אך חלק מעצמותו יתברך, ואין שום אדם יודע נשמת עצמו השוכן בו ממש, ומכל שכן דכל שכן הבורא ב"ה, משה רבינו ע"ה אחר היותו במרום אמר הראני נא את כבודך (שמות ל"ג ע"ה) והבן מאד.

ואמת כך הוא מצד מדותיו שהם י"ג מכליין דרחמי, נתנו לכבודו זה השם אח"ד, והוא על שם המלוכה, בהתנהגות המדות האלו הוא אחד בשלימות המדות ואין שני להמשיל לו להחבירה (אין עולם), זה שאומרים (מוסף ליה"ה) שמך נאה לך ואתה נאה לשמך, ושם אחד הוא בנימטריא י"ג, ככת ה"ג מרות מכליין דרחמי, וזה שאומרים אתה אחד, על שם המלוכה ב"ג מרות הרחמים, אתה רחום וחנון וארך אפים ורב חסד, ואין שני להמשיל לו להחבירה בשלימות המדות כולם, ולכוונה זו תארו בשם אח"ד שבגימטריא י"ג, והבן. ואחיי ראו שבכל הלשונות תארו אותו על שם אחד, כמו בלשון אשכנז אפילו נקרא גא"ט, והוא גם כן י"ג, ובמדינתו נקרא בא"י, והוא גם כן י"ג, ומסתמא בלשונות אחרים ישנו נודע לנו נקרא גם כן, על שם אחד, ולזה המכוון מתפללים אנחנו בעת רצון השבת ובעת המנוחה, אתה אחד ושמך אחד, הוא שאתה א-ל רחום וחנון וארך אפים ורב חסד ואמת וגו' (שמות ל"ד ו'), בעת רצון הזה נתודע שמו הקדוש, שמך אחד המכונה לי"ג מכליין דרחמי.

(ק"ח) בס' דברים אחרים (להחידושי זצ"ל, לשבת שובה דרוש כ"ג) כ', ומ"ש התוס' [כבר העתקנו ליל], וע"י סמיכין לומר אתה אחד במנחה של שבת, אע"פ שאינו מדבר בענינא דשבת כמו ערביה ושחרית, יש להמתקין הענין, כי צריך לשמור כל השבת, ואז יעלה כאלו קיים כל רמ"ח מצות ותהוו מלאכים לדחות הטומאה שביצוניותו, כמ"ש משה הרב דע"ה ז"ל, וזה תלוי עד הערב, ומש"כ במנחה יסודו זה, דאז עבר רוב היום בקדושה ושלמו שבת, ואז מתקיים עדות לישראל, ועוד דב' תפלות ראשונות כנגד יצחק ואברהם אע"ה, ותפלת מנחה כנגד יעקב אע"ה, שהשבתים אמרו לו שמוע ישראל וכו', ולכן יסוד הענין זה במנחת שבת, שישאר ומשבים שמו, והוא אומר ומי כעמך ישראל, והשבת מעידים עליו שהוא יום מנוחה, והשבת מעיד על כל, ומתקיימת העדות, וז"ש אתה אחד ושמך אחד, שהוא עדותנו, ומי כעמך, השבת ישראל, יום מנוחה, עדותנו על שבת, אברהם יגל יצחק ירנן יעקב ובניו ינוחו בו, שאמר שמע ישראל, ובעיני ע"ה ובעל השבת.

(ק"ט) בבית יוסף (ר"ת ע"ה) כ', ולפי שהאבות שמרו משמרת השבת, שאפי' עירובו תבטלין שמר אברהם אבינו, וכן צוה את בניו, ואת ביתו זה יעקב, לכן אנו מוזכרין אותם בתפלה. גילה באברהם כב"ר גיל יגיל אבי צדיק זה אברהם, בשעה שנתבשר לא יירשך זה וגו' בא שמה וגיל בלבו, שנאמר ויפול אברהם על פניו ויצחק, וכיון שנדרש גיל יגיל אבי צדיק על אברהם, נמצא שיצחק הוא צדיק, ומצינו רנה אצל צדיקים, דכתיב רננו צדיקים, ועוד כשאר אברהם היה לעולה בני, מיד רינן, ויצחק אברהם שירה, ומה שירה אמר, שיר של קרבן, יעקב ובניו ינוחו בו, דכתיב ביה ויחן את פני העיר, ואמרו כב"ר שקבע תחומין מבע"ה, הדא אמרה ששמר יעקב שבת, יעקב ובניו, ולא אברהם ובניו, ולא יצחק ובניו, שהרי בני שמעאל ועשו אינם נוחים בו, מנוחת אהבה ונדבה מוסב על האמור למעלה יום מנוחה וקדושה לעמך נתת.

בס' כל בו (סי' מ' דין מנחה בשבת) כ', אברהם יגל, כתב החכם בעל המלמד, כי תיקנו ז"ל להזכיר האבות בתפלה זו, שהם הודיעו חיודו תחילה בעולם. וזאת הברכה היתה כולה וניגנה מעין היחוד, כאמרו אתה אחד וכו'. (ק"ט) בבנין המורים (ה"ה"ת, שמות כ"ח) כ', זכור את יום השבת לקדשו. זה הפסוק שביעי [בעשרת הברות], ומתחיל בו', בשביל שהשבת הוא שביעי, וז' מוזכרים בפסוק, אתה, ובני, ובתך, עבדך, ואמתך, ובהמתך, וגרך אשר בשעריך, וכנגדם תקנו שבע מנוחות באתה אחד, [מנוחה אהבה ונדבה, מנוחת אמת ואמונה, מנוחת שלום, ושלוחה, והשקט, ובטח, מנוחה שלימה], וה' תיבות בפסוק זכור, לומר לך כל המקיים את השבת כאילו קיים ה' חומשי תורה. אברהם בס' אור יצחק (ראדוויל, פרשת ויצא) כ', אנחנו אומרים בעת המנוחה (מנוחה לשבת) אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראל יום מנוחה וקדושה לעמך נתת גוי אחד וכו' אברהם יגל יצחק ירנן יעקב ובניו ינוחו בו וכו' מנוחת אמת ואמונה וכו' מנוחה שלמה שאתה רוצה בה. וקשה וכי איזה מנוחה היא שהיא אינו של אמת, כל המנוחות הם אמת, אך במשל למלך שנותן מנוחה לעבדיו, זה המנוחה הוא מצד שנותן להם המנוחה לצורך העבודה, ובה שינוחו יעשו עבודתו ביתר עז, אבל המנוחה שנתן לנו הש"י ברוב רחמינו בשבת קודש הוא מנוחה של אמת, שהוא רוצה אך המנוחה עצמה ולא לצורך שום עבודה, והוראה שמחכה

